

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 296245 21 Rev
Banjaluka: 25.2.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednik vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari po tužbi tužitelja "Željeznice Republike Srpske" a.d. Doboj, koga zastupa punomoćnik-zaposlenik S. R., protiv tužene M.P. iz B.L., koju zastupa punomoćnik S.M.-B., advokat iz B.L., radi predaje u posjed, vrijednost spora 30.000,00 KM i po protivtužbi tužene M.P. protiv tužitelja "Željeznice Republike Srpske" a.d. Doboj, radi utvrđenja prava trajnog i nesmetanog korišćenja stana, prava na zakup i otkup stana, vrijednost spora 31.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužene M.P. izjavljene protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 296245 20 Gž od 14.12.2020. godine, na sjednici održanoj 25.2.2021. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 296245 18 P od 18.5.2020. godine, usvojen je tužbeni zahtjev tužitelja-protivtuženog "Željeznice Republike Srpske" a.d. Doboj (u daljem tekstu: tužitelj) i obavezana tužena-protivtužiteljica M.P. (u daljem tekstu: tužena) da tužitelju preda u posjed jednosoban stan koji se nalazi u B.L. u ulici ..., stan broj 15, drugi sprat, površine 37 m² (u daljem tekstu: predmetni stan), u roku od 30 dana od pravosnažnosti presude.

Odbijen je protivtužbeni zahtjev tužene kojim traži da se utvrdi da ima pravo trajnog i nesmetanog korišćenja predmetnog stana, da se obaveže tužitelj da sa njom zaključi ugovor o zakupu i ugovor o otkupu stana.

Obavezana je tužena da tužitelju nadoknadi troškove postupka u iznosu od 500,00 KM, u roku od 30 dana od pravosnažnosti presude.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 296245 20 Gž od 14.12.2020. godine, odbijena je žalba tužene i potvrđena prvostepena presuda.

Odbijen je zahtjev tužene za naknadu troškova na ime sastava žalbe u iznosu od 450,00 KM.

Tužena revizijom pobija drugostepenu odluku zbog pogrešne primjene materijalnog prava sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev odbije, a usvoji protivtužbeni ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Tužitelj u odgovoru na reviziju predlaže da se revizija odbaci kao nedozvoljena ili da se odbije kao neosnovana.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora po tužbi i protivtužbi su zahtjevi stranaka navedeni u izreci prvostepene presude.

U toku postupka pred prvostepenim sudom utvrđene su sljedeće bitne činjenice:

da su tužena i P.P. zaključili brak 20. decembra 1959. godine, koji je razveden presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj PI-1387/89 od 1. juna 1989. godine; da su u braku stekli zajedničko dijete, sina R.P., koji je kao pripadnik vojske Republike Srpske poginuo 17.4.1995. godine; da je P.P., kao nosilac stanarskog prava, sa Jugoslovenskim željeznicama - Željezničko transportno preduzeće - Sektor za gazdovanje stambenim zgradama Sarajevo, zaključio 25. decembra 1966. godine ugovor broj 1020-4544/66 o korišćenju stana u B.L., u ulici ..., stan broj 15. drugi sprat, površine 37 m² (predmetni stan), koji mu je dodjeljen rješenjem ŽTP Banjaluka broj 4484 od 20.12.1964. godine; da je ovaj ugovor obnovljen 25. jula 1991. godine pod brojem 1286/3781, zaključenjem ugovora o korišćenju stana između P.P. i Željezničko stambenog preduzeća d.o.o. Doboj; da je po zaključenju ugovora od 25. decembra 1966. godine, P.P. uselio u predmetni stan zajedno sa tuženom kao supružnikom i u njemu su zajednički živjeli do njegove smrti 8. decembra 2000. godine, a nakon toga tužena je sama živjela u stanu; da iz uvjerenja koje je izdao CJB Banjaluka broj 10-05/2-207-37978 od 11. novembra 2003. godine, slijedi da je tužena na adresi predmetnog stana prijavljena sa prebivalištem od 18. decembra 1965. godine (tadašnja adresa ...), a od 8. aprila 2002. godine na adresi ... (sadašnja adresa spornog stana); da je tužena od KC B.L. 1983. godine dobila na korišćenje stan površine 40 m², u kome je živio njihov sin R.P., a za koji stan je sa davaocem stana zaključila ugovor o otkupu stana broj ... od 14. marta 2002. godine, a nakon toga ga prodala; da tužitelj nije do 19. novembra 2018. godine, kada je pokrenuo ovu parnicu podnošenjem tužbe prvostepenom sudu, osporavao tuženoj posjed predmetnog stana ili tražilo njeno iseljenje u sudskom ili upravnom postupku.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 6., člana 12. stav 1., člana 17., člana 21. stav 2. i člana 30. stav 1. Zakona o stambenim odnosima („Službeni list SRBiH“, broj 14/84-prečišćeni tekst 12/87 i 36/89 - odluka Ustavnog suda i „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 19/93, 22/93-ispravka, 12/99 i 31/99-u daljem tekstu: ZSO), u vezi sa odredbama člana 10. stav 1. i člana 14. Zakona o privatizaciji državnih stanova („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 72/07-prečišćeni tekst,-u daljem tekstu: ZPDS), prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Prvostepeni sud nije prihvatio prigovor nedostatka aktivne legitimacije cijeneći da iz ugovora o korišćenju stana koji su zaključeni sa nosiocem stanarskog prava P.P., ugovori od

25. decembra 1966. godine i od 25. jula 1991. godine, proizilazi da je (prednik) tužitelj nosilac prava raspolaganja na predmetnom stanu.

Stav je prvostepenog suda da se tužena nakon smrti P.P. nije mogla smatrati sunosiocem stanarskog prava na predmetnom stanu (član 19. stav 2. i 3. ZSO), niti je imala svojstvo člana njegovog porodičnog domaćinstva (član 6. ZSO), kod činjenice da je njihov brak prestao razvodom.

Okolnost da se radilo o formalnom razvodu braka kako bi tužena zadržala stan koji je dobila od KC B.L., po ocjeni suda, nije od uticaja na njen pravni status u odnosu na predmetni stan.

Sud takođe cijeni da je tužena, kao nosilac stanarskog prava na stanu koji joj je dodjeljen od strane KC B.L., ostvarila pravo otkupa stana i da to pravo ne može ostvarivati u odnosu na predmetni stan jer je to protivno odredbi člana 14. ZPDS.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvata činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tužene i potvrđuje prvostepenu presudu.

Drugostepeni sud smatra da na pravilnost pobijane odluke nema uticaja što se prvostepeni sud nije pozvao na Zakon o privatizaciji državnih stanova („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 118/11, 67/13, 60/15 i 45/18), koji je bio na snazi u vrijeme presuđenja.

Stav je drugostepenog suda da se tužena zaključenjem ugovora o otkupu stana sa KC B.L., opredjelila da na tom stanu ostvari pravo kao nosilac stanarskog prava, tj. da je taj stan „njen dom“, a ne predmetni stan. Sud je obrazložio da je „pretpostavka“ da se tužena uselila u dodjeljeni stan nakon što je za isti zaključila ugovor o korišćenju stana.

Drugostepena odluka je pravilna i revizioni navodi je ne dovode u opravdanu sumnju.

Neosnovano se u odgovoru tužitelja navodi da reviziju tužene treba odbaciti kao nedozvoljenu jer vrijednost spora ne prelazi iznos od 30.000,00 KM. Ovaj navod u pogledu označene vrijednosti spora jeste tačan kada je u pitanju tužba, ali ne i u odnosu na protivtužbu. Vrijednost spora po protivtužbi označena je u iznosu od 31.000,00 KM što reviziju, saglasno odredbi člana 237. stav 3. ZPP, čini dozvoljenom. Neovisno od toga što su tužba i protivtužba u procesnom smislu zasebne parnice i što se vrijednost spora, kada je u pitanju dozvoljenost revizije, ne može dobiti zbrajanjem vrijednosti tužbe i protivtužbe, s obzirom da je zahtjev iz tužbe u koneksitetu sa zahtjevom iz protivtužbe, revizija je dozvoljena i u odnosu na tužbu.

Pravilan je zaključak nižestepnih sudova da tužitelj ima aktivnu legitimaciju da u ovoj parnici traži predaju predmetnog stana u posjed, iz kog razloga i ovaj sud taj revizioni prigovor nalazi neosnovanim. Naime, iz izvedenih dokaza slijedi da je tužitelj nosilac prava raspolaganja na predmetnom stanu (tužena drugačije nije dokazala), što je izjednačeno sa vlasničkim pravom prema Zakonu o stvarnim pravima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 124/08, 3/09-ispavka, 58/09, 95/11 i 60/15), koji je važio u vrijeme donošenja nižestepenih odluka. Prema odredbi člana 126. stav 1. ovog Zakona vlasnik ima pravo da zahtijeva vraćanje stvari od lica u čijoj se državini stvar nalazi i to pravo ne zastarjeva (stav 2.).

Predmetni stan nije dodjeljivan kao alternativni smještaj izbjeglim i raseljenim licima jer su P.P. i tužena živjeli u njemu, pa se na sporni odnos ne primjenjuje Zakon o korišćenju napuštene imovine-prečišćeni tekst („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 16/10).

Iz stanja spisa nesumnjivo slijedi dokazanim da je tužena kao supružnik bila sunosilac stanarskog prava na predmetnom stanu (član 19. stav 2. ZSO) u periodu od 25. decembra 1966. godine, kada je zaključen ugovor o korišćenju stana do 1. juna 1989. godine, kada je razveden njen brak sa P.P., čime joj je to svojstvo prestalo.

Tuženoj je od strane KC B.L., gdje je bila zaposlena, 1983. godine dodjeljen na korišćenje stan površine 40 m² koji je otkupila kao nosilac stanarskog prava i kasnije ga prodala. Bez obzira na tvrdnju tužene da u dodjeljeni stan nije nikada uselila (da je u njemu živio njihov sin), njen status kao nosioca stanarskog prava time nije doveden u pitanje. Tužena se, kako je iskazala kao parnična stranka, „fiktivno razvela“ 1989. godine kako bi „sačuvala stan“, a kasnije, kada su to dozvoljavali zakonski propisi, iskoristila pravo otkupa stana saglasno odredbi člana 10. stav 1. ZPDS po kojoj pravo na otkup stana ima nosilac stanarskog prava.

Od 8. decembra 2000. godine, kada je umro nosilac stanarskog prava P.P., tužena predmetni stan koristi bez valjanog pravnog osnova, ali se s obzirom na napred navedene činjenice na tuženu ne može primjeniti odredba člana 30. ZSO.

Kako je utvrđeno da je tužena u svojstvu nosioca stanarskog prava već otkupila jedan stan na području Republike Srpske, pravilno je odbijen protivtužbeni zahtjev da se utvrdi da ima pravo trajnog i nesmetanog korišćenja predmetnog stana i da se obaveže tužitelj da sa njom zaključi ugovor o zakupu i otkupu predmetnog stana. Usvojiti protivtužbeni zahtjev u tom dijelu protivno je odredbi člana 14. ZPDS kojom je propisano da nosilac stanarskog prava ili članovi njegovog porodičnog domaćinstva mogu otkupiti samo jedan stan na teritoriji Republike Srpske ili Federacije Bosne i Hercegovine, uključujući Brčko Distrikt (stav 1.), jer je takav pravni posao ex lege ništav (stav 2.).

S druge strane, kako nalazi ovaj sud, revizija neosnovano ukazuje da predmetni stan predstavlja dom tužene jer u njemu „živi neprekidno duže od 50 godina“ (od 1966. godine do danas).

Pri utvrđivanju da li je, u konkretnom slučaju, povrjeđena odredba člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, prvenstveno se mora utvrditi da li predmetni stan predstavlja dom tužene. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava pojam „dom“ je nezavisan pojam koji ne zavisi od klasifikacije u okviru domaćeg prava.

U ovom predmetu se sukobljava pravo tužitelja kao nosioca prava raspolaganja na stanu da mu se stan vrati i pravo tužene na dom.

Stav je suda da, u konkretnoj situaciji, nema mjesta zaključku da predmetni stan predstavlja dom tužene bez obzira na svo vrijeme koje u njemu živi. Interes tužitelja da mu se predmetni stan vrati u posjed i da ga iskoristi za svoje potrebe, prevagnjuje nad interesom tužene da stan nastavi da koristi kao svoj dom. Tužena se otkupom (2002. godine) dodjeljenog stana opredjelila da taj stan jeste njen dom, a ne predmetni stan. Ona je, najkasnije sa 8. decembrom 2000. godine, kada je umro P.P., morala znati da nema pravni osnov da koristi

predmetni stan i da joj, kao nosiocu stanarskog prava, na raspolaganju stoji dodjeljeni stan ali je svojom voljom odlučila da tu imovinu, nakon otkupa, otuđi, čime je ostala bez svog doma. Temeljem odredbe člana 248. ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić